

Suriye Savaşı'nın Gölgesinde Mülteci İşçiler

Duygu Özşüphandağ Yayman*

Türkiye'de büyük şehirlerin yeni sakinleri. Önce akın akın gelişleri şaşkınlıkla izlenen, sonra sokaklardaki varlıklarından rahatsız olunan, okulda, işte raki görülenler. Vatandaşlık tartışmasına hapsedilenler. Onlar, mülteciler. Ya da mevzilerine tutkuyla bağlananların söylerken ağzının ucuyla itiverdiği "Suriyeliler". Türkiye'de bulunmalarının gerçek nedeni her türlü melanetten sorumlu tutulmaya başladıklarından beri gölgelendi.

Gazeteci Ercüment Akdeniz, *Suriye Savaşının Gölgesinde Mülteci İşçiler* başlığını taşıyan kitabında, okurun dikkatini onları ülkelerinden kaçmak zorunda bırakan savaşın gölgelenemeyeceği gerçeğine çekiyor. Okura şu soruyu yöneliyor Akdeniz:

Onları yani mültecileri görünce neler hissediyoruz? Duraklarda avuç açıp eteğimizi bir türlü bırakmayanlar mıdır sadece mülteciler? Gerçekten de onlar, birçoğumuzun bilinçaltına kazınan "dilenciler"den mi ibarettir? Kamplarda yaşamaktan her daim memnun "asalak sürüleri" mi yoksa?

Kitap 2014'te yayımlandıktan bu yana geçen sürede önyargı cephesinde değişen bir şey yok. Hatta ötekileştirme söz konusu olduğunda artık saflar daha da keskin. Hem de son üç yılda Ege ve Akdeniz sularında yaşanan onca trajediye rağmen...

Akdeniz'in başlarken sorduğu ve yanıtı kitabın içinde saklı soruya geri dönelim. Kim bu mülteciler? Akdeniz, yanıtı bulmak için fabrikalara, tarlalara, izbe atölyelere çeviriyor yönümüzü. Küresel kapitalizmin yeni kölelerini gösteriyor okura. Ekmek kavgasında, yerli işçiler gibi çetin bir mücadeleye girişip onlardan da düşük bir bedele çalışanları. Uzun saatler süren mesainin sonunda ücretlerini kâh alıp kâh alamayanları. İş bodrum katlarına, ahırlara, dükkândan bozma odalara kira ödemeye gelince normalin üstünde ödemesi istenenleri. Memleketlerinde üniversitede okur, öğretmen, tezgâhtar veya işçi olarak tek maaşa geçinip giderken mülteci kimliğiyle bir yerlere sığınamayanları. Omar, Cuma, Hassan, Amin, Kadriye, Mohamed ve diğerlerini...

Mültecilerle okur arasında kimseyi sokmuyor yazar. İstanbul, Adana, Hatay, Gaziantep, Kayseri ve İzmir'de hem kendisinin hem *Evrensel* gazetesinden meslektaşlarının yaptığı röportajlarda, mülteci işçilerin yaşamlarını olduğu gibi yansıtıyor.

Kadriye'nin, "İş çok zor ama çalışmak daha zor" cümlesi özetleyiveriyor tüm kitabı. Amin'in, savaştan önce Suriye'de kardeş gibi olduklarına, sonra aralarında etnik sorun ve çatışmaların başladığına ilişkin sözleri ne kadar tanıdık geliyor; tarih ve coğrafya değişse de olayların değişmediğini gösteriyor. "Tarih, tekrardan ibarettir" mi demiştiniz? Öyle olsaydı ders alınmaz mıydı diye düşündürüyor. Çalıştığı yerde hakkının nasıl yendiğini anlatan Hassan'ın, herkesi aynı kefeye koymadan iyiyi kötüyü ayırarak yaptığı değerlendirmeden kendi

* Yazar

yurttaşları da nasibini alıyor. Mülteciler ile yaşanan çatışmalı bir durum anımsatıldığında bir olayın tüm ulusu tanımlayamayacağına dair dolaysız bir yanıt veriyor Hassan: “Bütün Suriyelilerin iyi olduğunu söyleyemem.”

Bir gazetecilik çalışması olan kitap, sonuna eklenen haber metinleriyle bu çabayı tamamlama kaygısı güdüyor.

Röportaj veren işçilerin belki bir kısmı Avrupa ülkelerine iltica etti. Belki bir kısmı halen Türkiye’de, aynı koşullarda yaşıyor. Belki bir kısmının statüsü değişti... Dünyada en büyük mülteci göçünü alan Türkiye’de bu nüfus, son üç yılda daha da arttı. Kitaptaki işçilerin savaşın bitmesine, ülkelere, savaş öncesindeki yaşantılarına geri dönmeye dair umutları ise olduğu yerde duruyor.

Göçmen, sığınmacı, mülteci ayrımlarını önemsemeden ülkesini savaş nedeniyle terk etmek zorunda kalanları mülteci diye tanımlayan Akdeniz, bu kitapta okura en çok insanlığını düşündürüyor.